

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

О Т Ч Е Т

**ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ
ЗА 2019 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРИЕТИ АКТОВЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ ПРЕЗ 2019 Г.	3
II. КОНСУЛТАЦИИ И ДИСКУСИИ	16
III. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, НАЦИОНАЛНИТЕ ИСС НА ДЪРЖАВИТЕ – ЧЛЕНКИ НА ЕС, И ДРУГИ СРОДНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ	23
IV. ПОЗИЦИИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС, НАМЕРИЛИ ОТРАЖЕНИЕ ПРЕЗ 2019 Г. В ПОЛИТИКИ, АКТОВЕ И РЕШЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА И ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ВЛАСТ И ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ И ЕВРОПЕЙСКИ ДОКУМЕНТИ.....	28

Настоящият отчет представя основните дейности на Икономическия и социален съвет (ИСС) за периода 01.01.2019 – 31.12.2019 г. в съответствие с регламентираните в Закона за ИСС функции и Плана за дейността за 2019 г.

През 2019 г. ИСС разработи и прие 6 становища и 2 резолюции по актуални икономически и социални проблеми на страната. Организира и взе участие в редица дискусии и консултации както на национално, така и на международно равнище.

I. ПРИЕТИ АКТОВЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ ПРЕЗ 2019 г.

Становище по „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Инициатива за подпомагане на равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи“, COM(2017) 252 final”.

ИСС подкрепи инициативата на Европейската комисия (ЕК) за нова директива за подпомагане на баланса между професионалния и личния живот на родителите и на лицата, полагащи грижи, която беше приета по-късно през пролетта на 2019 г. Тя формулира нови мерки и политики за решаване на проблеми, произтичащи от неравнопоставеното участие на жените на пазара на труда, както и последствията от него, като по-ниските пенсии за жените, поголемия риск от бедност, липсата на баланс между професионалния и личния живот и за двата пола.

В документа си ИСС констатира, че прилагането на директивата на ЕК ще доведе до разходи за предприятията, но счита, че дългосрочните ползи от нея ще надхвърлят краткосрочното увеличение на разходите, особено за малките и средните предприятия (МСП). Положителният икономически ефект от въвеждането на фирмени политики за равнопоставеност между професионалния и личния живот може да бъде оценен по метода „разходи – ползи“. ИСС подкрепя формирането на корпоративни политики и мерки при решаване на личните и семейните проблеми на работниците и служителите, които да се основават на оценка на икономическия ефект от тях. ИСС

препоръчва също въвеждане на данъчни облекчения за работодатели, осъществяващи целеви социални инвестиции, насочени към изграждане на социална инфраструктура в предприятията и в населените места, както и за работодатели, които предоставят социални пакети за служителите си.

В становището ИСС прави анализ на действащите политики и мерки в тази област и отбелязва, че въпреки значителния напредък в насърчаването на равнопоставеността между жените и мъжете съществуват разлики в участието им на пазара на труда, в заплащането и в размера на пенсиите им. В тази връзка ИСС предлага редица конкретни мерки в контекста на новата европейска директива, които са насочени към постигане на равновесие между професионалния и личния живот в национален план. ИСС препоръчва новата директива да се прилага във всички предприятия и за всички форми на заетост и подкрепя идеята за въвеждане, при възможност от страна на работодателите, на нова длъжност „консултант по съвместяване на личния и професионалния живот“.

В приетия акт ИСС представя конкретни предложения за промени в нормативната уредба и предлага правителството, органите за местно самоуправление и социалните партньори да инициират създаването на адекватна система и структури за дългосрочни грижи. Също така ИСС предлага да се проведе обществен дебат за възможностите и потребностите от въвеждането на осигурителен риск за дългосрочна грижа.

Становище „Възможности за развитие на политиката за младите хора в България“

В документа ИСС насочва вниманието на институциите към необходимостта от разработване и прилагане на интегрирана политика за младите хора, която да обединява всички цели, ресурси, институции и да гарантира постигането на трайни положителни резултати в дългосрочен план за качествено развитие и реализация на младите хора в България. ИСС подкрепя инициативата на Министерството на младежта и спорта да разработи Национална стратегия за младежта 2020 – 2030 г., която да включва трите

основни принципа от новата европейска Стратегия за младежта – ангажиране, свързване и овластяване.

ИСС препоръчва политиката на ЕС за младежта да бъде част от Европейския семестър с цел да се открояват и наблюдават резултатите от междусекторните политики за младите хора. ИСС смята, че е възможно да се използва диференциран подход при прилагането на политиката към няколко подгрупи от възрастовия интервал от 15 до 29 години.

ИСС констатира, че навлизането на новите технологии е предизвикателство, което увеличава вероятността от структурна безработица сред младото население. Във връзка с това ИСС препоръчва българското правителство да приеме Националната стратегия за участие на България в Индустрия 4.0., като един от основните акценти в нея да бъде поставен върху младите хора и гарантирането на качествена и устойчива заетост. В контекста на динамичните процеси, свързани с Четвъртата индустриална революция, ИСС предлага да се създаде и Национална стратегия за базово дигитално обучение.

В становището ИСС препоръчва институциите да осигурят по-голяма прозрачност в процесите на създаване и изпълнение на политиките за младите хора, като своевременно информират младежите за процесите на национално, регионално и местно ниво. Същевременно за ИСС е от решаващо значение участието на младите хора и младежките организации във всички етапи на процесите на вземане на решения – консултиране, разработване, формулиране, изпълнение, мониторинг и отчетност. ИСС обръща внимание на необходимостта в България да се изградят общински младежки консултативни съвети, където все още няма такива, за да се реализира още по-пълното овластяване на младите хора. По този начин ще се създаде възможност за пряко участие на младите хора в диалога с местната власт при решаването на проблеми на общността.

Становището включва предложения, които са предпоставка за по-добрата реализация на младите хора, като например по-доброто познаване на трудовите и осигурителните права, по-активното участие в т.нар. младежки пространства,

по-широкото приложение на доброволчеството и участието в него на младите хора. ИСС апелира професията „младежки работник“ да бъде припозната като важна и да се обучават нови кадри за нея. Не на последно място ИСС откроява ролята на социалните партньори и на организираното гражданско общество в разработването на новата младежка стратегия и в прилагането ѝ заедно с младежките организации.

Становище „Проблеми при прилагането на системата за сумирано изчисляване на работното време“.

В становището ИСС изразява позициите си относно проблемите при прилагането на системата за сумирано изчисляване на работното време (СИРВ). ИСС отбелязва, че в периода между 1992 г. и 2001 г. в българското трудово законодателство е осъществена значителна либерализация на института „СИРВ“, с което се цели облекчаване на стопанския оборот и дейността на стопанските субекти и подпомагане на работодателите в условията на сложните икономически условия в периода на промяната. ИСС разглежда системата на сумирано изчисляване на работното време като специфична необходима организация на работата в някои производствени дейности и най-вече при непрекъсваем или сменен производствен режим. От друга страна, работодателите имат по-добра възможност да използват кадровия състав.

В документа ИСС отбелязва, че при прилагането на СИРВ се увеличава интензивността на труда, както и ангажираността на работниците и служителите. Същевременно ИСС обръща внимание и на проблемите, свързани с отчитането на извънреден и нощен труд за някои определени от закона категории лица. В становището ИСС приканва всички заинтересовани страни, държавата и социалните партньори да работят активно за разясняване на констатираните проблеми по прилагането на разпоредбите на СИРВ и да дадат гласност на промените в регулацията на тази система съгласно измененията и допълненията на Наредбата за работното време, почивките и отпуските. ИСС счита, че е необходимо да се създадат механизми, които да гарантират в максимална степен правилното и в пълнота отчитане на действителното

количество положен труд и неговото адекватно изплащане, а така също да гарантират възпрепятстването на полагане на труд отвъд пределно допустимите законови норми.

В становището са представени и различните позиции на социалните партньори по някои въпроси относно регулацията на СИРВ.

ИСС препоръчва държавата и социалните партньори да участват активно в разясняването на разпоредбите за сумираното работно време, да контролират прилагането на тази специфична система за отчитане на работното време, както и да констатират проблемите, които възникват, за да търсят адекватни решения.

Според ИСС е необходимо да се направи анализ на съществуващите правни норми за сумираното отчитане на работното време и ако е необходимо те да се усъвършенстват чрез промени в Кодекса на труда и в Закона за държавния служител, като преди това се обсъдят със социалните партньори.

Резолюция по "Многогодишна финансова рамка на ЕС за периода 2021 – 2027 г."

В навечерието на срещата на европейските лидери в Сибиу – Румъния на 9 май 2019 г., където се взеха важни решения за бъдещото развитие на ЕС, ИСС прие резолюция по Многогодишната финансова рамка (МФР) на ЕС за периода 2021- 2027 г. В този документ ИСС апелира истинският бюджетен дебат да бъде много по-близък и разбираем за гражданите и в тази светлина ИСС представи пред обществото същността и механизмите за приемане на многогодишния бюджет на Европейския съюз, което представлява Многогодишната финансова рамка.

ИСС отбелязва, че преговорите по МФР 2021 - 2027 г. се провеждат за първи път при по-различни условия – от една страна, изборите за Европейски парламент, и от друга, неясноти около евентуалното излизане на Великобритания от ЕС. В резолюцията се обръща внимание на два проблема, които следва да намерят решение преди окончателното приемане на МФР - размера на бюджета и липсата на достатъчно резерви при възникване на непредвидени към момента предизвикателства, т.е. на повече гъвкавост. ИСС

подчертава, че европейският бюджет е основен инструмент за постигане на политическите цели и приоритети на ЕС и в тази връзка споделя идеята за неговото увеличаване до 1,3% от brutния национален доход (БНД) на ЕС. ИСС подкрепя предложените от ЕК нови приоритети, но категорично не приема предложеното намаляване с по около 5% на дела на средствата за кохезионната политика и на общата селскостопанска политика (ОСП) и настоява за запазване на размера на отделяните в момента средства.

ИСС категорично се противопоставя на относителното намаляване на средствата за общата селскостопанска политика за развитие на селските райони, тъй като в България тези райони все повече обедняват и се обезлюдяват в сравнение със средните показатели за ЕС. ИСС препоръчва страната ни да настоява да се предвидят достатъчно средства за регионалното развитие, поне на равнището от настоящия програмен период. Същевременно ИСС предлага средствата от Европейския социален фонд (ЕСФ) за регионалното развитие да не се ограничават до 2,3% от БВП за държави членки с БВП на човек от населението под 60% от средното в ЕС, а да са до минимум 3% от БВП. По този начин според ИСС ще се стимулират пропорционалното развитие на регионите и постигането на реално намаляване на регионалните различия в страни като нашата. Според ИСС принципите на Европейския стълб на социалните права следва да бъдат възприети като хоризонтални принципи във всички политики в следващата МФР.

Според ИСС средствата за кохезионна политика са особено важни за България, но за съжаление не са постигнати очакваните резултати за развитие на регионите. Затова ИСС предлага националните приоритети за следващия програмен период да бъдат формулирани, като се отчетат нуждите на бизнеса и особено на реалния сектор и неговата конкурентоспособност, както и образователните нужди на населението и недобрите резултати на България в сферата на ученето през целия живот.

Резолюция „Предизвикателства пред българските граждани от рисковете на глобалната цифрова среда”

Чрез резолюцията ИСС поставя на общественото внимание съществуващите проблеми, произтичащи от цифровизацията и разрастването на употребата на интернет в България.

ИСС отбелязва положителните тенденции на цифровизацията и откроява рисковете и предизвикателствата, които са свързани с липсата на умения и познания за използване на цифровите технологии сред по-голямата част от гражданите. В документа ИСС препоръчва държавата да насочи вниманието си и да приложи специфични и интегрирани политики приоритетно към уязвимите групи от населението, като децата и възрастните граждани, които са изложени на различни рискове от процесите на цифровизация. Сред рисковете ИСС посочва физическата безопасност, особено за децата, неприкосновеността на личните данни, кражбите на данни, измамите при плащания, фалшивите новини и др. В тази връзка ИСС подчертава изключителното значение на образованието и цифровите умения и препоръчва на институциите в сътрудничество със социалните партньори да работят за интегриране на интернет грамотността и уменията в учебните програми на всички етапи от образованието. Също така ИСС препоръчва провеждането на информационни кампании сред потребителите и потребителските организации с цел да се обучат гражданите да разпознават рискови сайтове за пазаруване, да се защитават и предпазват личните цифрови устройства от измами и кражби на лична информация.

В резолюцията се отделя особено внимание на развитието на изкуствения интелект, който бързо навлиза в икономиката и може да замества хората в редица клиентски и логистични услуги. За ИСС този процес поражда и безпокойство сред хората - дали ще запазят контрола над машината и над своя живот. Във връзка с това ИСС апелира да се разработи и приеме национална стратегия, свързана с изкуствения интелект и в контекста на стратегията „Изкуствен интелект за Европа“.

По отношение на киберсигурността ИСС предлага България да се включи активно в дейността на Европейския център за промишлени, технологични и

изследователски познания в областта на киберсигурността и в Мрежата от национални координационни центрове. Заедно с това ИСС се обръща и към ЕС с предложение националните центрове да бъдат финансирани от ЕС при ясни условия за сътрудничество.

ИСС смята, че е необходимо много по-добро познаване на правата, задълженията и отговорността на гражданите и бизнеса при работа с цифрово съдържание, както и изграждане на култура на цифрова безопасност. В този контекст ИСС посочва потенциала на новата европейска програма „Цифрова Европа“ за периода 2021 – 2027 г. и призовава българските институции активно да разясняват възможностите за участие на организациите на гражданското общество по направленията за киберсигурност и за задълбочени цифрови умения.

Становище „Предизвикателствата пред труда в контекста на цифровизацията на икономиката“

В този акт ИСС анализира влиянието на дигиталната икономика върху развитието на обществото. ИСС подчертава, че цифровизацията на редица дейности е процес, от който зависи бъдещето на труда и който влияе пряко на пазара на труда и качеството на работната сила. Затова е необходимо да се прилагат подходящи и правилни политики, които да водят до положителни резултати от технологичното развитие, като се ограничат редица възможни рискове.

За пореден път ИСС настоява да се изготви национална стратегия на България за преход към Индустрия 4.0 и отбелязва, че след приетата концепция в тази област през 2017 г. няма напредък. ИСС препоръчва първо концепцията да бъде актуализирана след задълбочен анализ на процесите и последиците върху пазара на труда.

В документа ИСС предупреждава, че разликите в нивото на технологичното развитие на държавите може да доведат до нови неравенства, които да забавят процесите на реалната конвергенция в целия ЕС. Във връзка с това ИСС препоръчва постепенно и устойчиво да се създават високоплатени

работни места, които да осигуряват висока добавена стойност и конкурентоспособност.

Също така ИСС посочва някои основни предизвикателства пред труда от внедряването на новите технологии - несигурна заетост, нестандартни форми на заетост, ограничени възможности за договаряне на ключови елементи от трудовия процес, дигитална некомпетентност, както и застаряване на населението в общ европейски план.

В тази връзка ИСС счита, че са необходими значителни промени в правилата, които да установят прозрачни и демократични условия на взаимодействие между хората и цифровите технологии, като се преразгледат части от европейското законодателство, свързани с нестандартните форми на заетост и имащи отношение към социалното осигуряване и данъчното облагане. Същевременно ИСС представя различните аспекти на влияние на технологичния напредък върху пазара на труда, като например процеса на учене през целия живот, инвестициите в научно изследователска и развойна дейност и др.

ИСС констатира, че в следващите десетилетия новите технологии ще заменят нискоквалифицираната работна сила и ще играят допълваща роля по отношение на висококвалифицираните професии. ИСС подчертава рисковете от нарастването на разликата между търсените от бизнеса умения и придобитите умения и познания. В тази връзка ИСС счита, че е необходимо да се предприемат мерки за адекватно обучение и квалификация, за усъвършенстване на умения и т.н. с активното участие на социалните партньори.

ИСС препоръчва българското правителство да насочи повече усилия към предприемане на мерки за стимулиране на цифровата компетентност и цифровата култура от ранна детска възраст. Една от тези препоръчителни мерки е свързана със създаването на специален орган/институция, който да наблюдава количественото и качествено изменение в професиите. Този орган/институция следва да събира и обработва статистическа информация, която да подпомага процеса на формиране на политики за повишаване ефективността на основното, средното и висшето образование.

Становището на ИСС представя някои добри практики в различни държави -членки на ЕС, като стратегии, политики и трудови законодателства, насочени към преодоляване на предизвикателствата пред труда в контекста на цифровизацията.

Становище "Предизвикателствата пред бизнеса в контекста на цифровизация на икономиката"

Това е третото от поредицата становища, посветено на въздействието на цифровите технологии върху обществените процеси, в което ИСС разглежда възможностите и предимствата пред бизнеса в контекста на цифровизацията на икономиката. В него ИСС отново изразява загриженост от забавянето на Националната стратегия за участие на България в Индустрия 4.0, която е от изключително значение за стратегическото планиране на България в областта на цифровизацията на икономиката.

ИСС отбелязва, че в съвременния свят икономическият растеж неминуемо е свързан с внедряването на нови технологии, които насърчават инвестициите в цифрови процеси и същевременно предоставят иновативни възможности пред бизнеса. В тази връзка ИСС счита, че е необходимо своевременно да се приеме национален план за действие за предоставяне на онлайн административни услуги.

В условията на бързо променяща се технологична, образователна и цифрова среда ИСС предлага да се изградят мрежи за подкрепа на бизнеса и платформи за сътрудничество между университетите, технологичните паркове и центровете за иновации, които да насърчават цифровизацията и трансфера на технологии. В този контекст ИСС откроява необходимостта от нови стратегии за квалификация и адаптиране на образователната система към динамиката на дигиталната трансформация. ИСС застава зад позицията, че висшето образование трябва да следва глобалните тенденции, като предложи възможности за персонализирано обучение чрез свободен избор на „път през курса“, проектно базирано обучение и повече самостоятелна работа и активност на студентите.

ИСС споделя някои изводи от различни проучвания, според които най-голям ефект от внедряването на цифрови технологии за българските предприятия се очаква от оптимизацията на ресурсите, подобреното планиране, увеличаването на конкурентоспособността, ефективното събиране и анализ на данни, подобреното обслужване, по-високото качество, прилагането на нови бизнес модели и прозрачност на бизнес процесите. В тази връзка ИСС предлага да се направят задълбочен анализ на ефекта от съществуващите документи, които формират средата на цифровизация, и цялостно преразглеждане на прилаганите подходи.

В документа ИСС групира в няколко области основните предизвикателства пред бизнеса, които са свързани със: стратегическата, законодателната и институционалната рамка; образователната инфраструктура; стандартизацията в областта на свързаността и обмяна на данни; обработката на големи масиви данни, изкуствения интелект; организацията на дейността на предприятията, потребителските очаквания; професионалната квалификация, знания и умения; сигурността и финансирането. ИСС със загриженост констатира, че изграждането на електронното правителство все още не е завършило и това затруднява процесите на цифровизация. В тази връзка следва да се поставят конкретни срокове за цифровизация на административното обслужване.

ИСС счита, че цифровата трансформация е от изключително значение за българското общество, тъй като тя притежава потенциала да промени изцяло бизнеса и обществените отношения във всички сфери - публичната администрация, системите на образованието и здравеопазването, националната икономика, пазара на труда, потребителските очаквания, финансовия сектор и др. От своя страна според ИСС цифровизацията на икономиката създава условия за повишаване нивото и качеството на живота на населението, постига баланс между иновации, сигурност и защита на обществото, автоматизира основните производствено-икономически процеси, мобилизира знания чрез обмен и много др.

Становище „Кръговата икономика – характеристики и възможности за развитие“

ИСС определя кръговата икономика като икономически модел на бъдещето, който трябва да бъде разгърнат още отсега. България е особено заинтересована да ускори прилагането на този нов икономически модел заради екологичните и икономическите ползи, които би донесъл на българското общество. Документът определя кръговата икономика като основен подход за постигане на целите за устойчиво развитие и нисковъглеродна икономика, поставени от ООН, както и на целите в областта на климата според Парижкото споразумение.

ИСС счита, че е необходимо да се ускори разработването на Национална стратегия, пътна карта и план за действие за прехода към кръгова икономика. Заедно с това ИСС препоръчва да се разгърне широка информационна кампания сред производителите и потребителите за ползите от кръговата икономика и за икономическите и социалните ефекти от нея.

ИСС препоръчва да се обмислят данъчни облекчения за насърчаване на производителите, които се включат в процеса на кръговата икономика, така че да бъде стимулирано производството на продукти, които подлежат на втора и многократна употреба или могат да се рециклират. ИСС отчита, че преходът към кръгова икономика налага и целенасочено финансиране. В този контекст ИСС препоръчва да се обърне внимание на възможностите за финансиране чрез европейските структурни фондове, бъдещата програма „Хоризонт Европа“ в рамките на Многогодишната финансова рамка 2021 – 2027 г. и др.

ИСС е категоричен, че в процеса на преход към кръгова икономика е необходимо да се създадат условия и за малкия и средния бизнес да участва със свои иновации, продукти, нови идеи и проекти.

Становището обръща сериозно внимание и на ролята на научните изследвания и иновации, на адекватната политика за отпадъците и преработката им, на необходимостта от стратегически решения в областта на

производството, повторната употреба и преработката на пластмасите. Област, в която на европейско равнище вече има набелязани сериозни мерки.

В становището си ИСС отбелязва, че кръговият оборот на материалите в българското стопанство през 2016 г. съставлява едва 4,3% при средна стойност за ЕС от 11%.

ИСС представи обстоен обзор на основните елементи на кръговата икономика от производството, екодизайна и енергийното етикетиране, през зелените обществени поръчки и отговорността на производителите до устойчивото управление на отпадъците. В тази връзка ИСС счита, че е необходимо да се извърши преглед на действащата нормативна уредба и на някои разпоредби, които възпрепятстват действието на кръговия модел на икономиката. Специално се акцентира върху необходимостта от обвързване на таксата за битови отпадъци с генерираните и третираните отпадъци.

По отношение на управлението на отпадъците ИСС отбелязва, че прилагането на европейските нормативи относно превози на отпадъци ще подпомогне кръговата икономика и ще ограничи незаконния транспорт и изгарянето на отпадъци в горивни инсталации. Също така ИСС акцентира върху намаляването на хранителните отпадъци, които според експертни оценки годишно надхвърлят 670 000 тона за България, а домакинствата неоправдано изхвърлят близо 40% годна храна. Според ИСС е необходимо повторното използване на водата да стане предмет на нови научни изследвания и създаване на подходяща инфраструктура.

За ИСС тревога буди и голямото количество пластмасови отпадъци, които се генерират в България. Според НСИ пластмасовият отпадък (27%) е на второ място след генерирания от производители и потребители отпадък от опаковки. ИСС отбелязва, че в краткосрочен план ЕС задейства механизъм за забрана на пластмасови продукти за еднократна употреба, а в по-далечен план до 2030 г. всички пластмасови бутилки трябва да имат поне 30% рециклирано съдържание. ИСС с тревога отбелязва, че по-малко от 25% от събраните пластмасови отпадъци в ЕС се рециклират, а около 50% се депонират.

Становището съдържа приложение с добри практики в кръговата икономика от други държави.

II. КОНСУЛТАЦИИ И ДИСКУСИИ

ИСС организира широка консултация по проекта на становище „Възможности за развитие на политиката за младите хора в България“. В нея участваха Комисията по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения (КТДЖРИО) и Комисията по социална политика (КСП) при ИСС. Експертни позиции, свързани с бъдещи младежки политики, споделиха представители на Министерството на образованието и науката (МОН), Министерството на труда и социалната политика (МТСП) и на Министерството на младежта и спорта (ММС). Участниците подчертаха последователната дейност на ИСС по проблемите на младежките политики и оцениха проекта на становище като навременен отговор на новата европейска Стратегия за младежта и като стъпка в процеса на обсъждане на нова Национална стратегия за младите хора в България.

Централно място в консултацията заеха предизвикателствата, произтичащи от трите основни направления в новата европейска стратегия за младежта - ангажиране, свързване и овластяване. Участниците в консултацията препоръчаха интегриран подход към политиките за младите хора, който да обединява комплексно и последователно различните области на интервенция, съпътстващи развитието на всеки млад човек. Проектът на становището беше допълнен с нови акценти за разширяване достъпа до заетост на младите хора, за повишаване на трудово-правната им култура, за по-добро разбиране на солидарността между поколенията и предаване на умения и знания между тях.

ИСС се включи в първия етап по разработване на стратегическия за държавата ни документ Националната програма за развитие „България 2030“. По инициатива на Министерството на финансите (МФ) ИСС организира консултация по проект на „Анализ на социално-икономическото развитие на страната след присъединяването ѝ към ЕС“ (Анализ). Нейната цел бе да се подобри и обогати Анализа, което ще допринесе за уточняване на обхвата и

целенасочеността в работата по подготовката на Националната програма за развитие „България 2030“.

Участниците в консултацията изразиха подкрепа за проекта на Анализа и отправиха предложения за допълнения към него. От страна на работодателите, на синдикатите и на организациите с други интереси, представени в ИСС, беше предложено да се подобри структурата на документа, като разделът за икономиката на България стане водещ поради определящото му значение за цялостното социално-икономическо развитие. В този контекст бе отбелязано, че в Анализа, както и в бъдещата програма „България 2030“ трябва да се отдели специално внимание на недостига на работна сила в страната, както и на всички структуроопределящи сектори на икономиката. Участниците в консултацията се обединиха около предложението на енергетиката да бъде отделено специално място и дори раздел, в който да се включат т.нар. енергийна бедност, енергийната ефективност и енергийната интензивност. Акцентираща се и върху необходимостта от анализ на всички сектори на икономиката, като се отдели внимание и на стимулирането на развитието на малките и средните предприятия.

По предложение на Министерството на финансите ИСС организира втора консултация по проекта на визия на Националната програма за развитие „България 2030“. Членовете на ИСС обсъдиха предложената визия и дискутираха както целите и приоритетите, така и предложените индикатори за измерване на напредъка на страната ни. Те оцениха предложения за обсъждане документ като добра основа за продължаване на дискусиите и за разработване на нови политики и мерки за ускорено развитие на страната ни през следващите 10 години.

Акцент в консултацията бе предложението на членове на ИСС във визията на „България 2030“ да се включи обща цел на развитие, която да стане водещ критерий за ускорен растеж и конвергенция. Други основни теми на обсъждането бяха демографията и свързаните с нея жизнен стандарт и неравенства, технологичната трансформация и инвестициите в

научноизследователска и развойна дейност, образованието и дигиталните умения и др.

За поредна година ИСС проведе дискусия с ученици от Националната финансово-стопанска гимназия (НФСГ) в София. В дебата на тема "Младите хора за Европа" се включиха над 40 ученици от 11. и 12. клас на училището. Учениците разработиха свои позиции за ползите и предизвикателствата от членството на България в ЕС. Те посочиха като основна полза свободното движение на хора, стоки и капитали в ЕС и сближаването на стандартите на живот. Темите за екологията и за миграцията също бяха изведени като водещи предизвикателства в дискусиите.

ИСС организира втора дискусия със завършващи ученици от 35. СЕУ „Добри Войников“ в София. В презентациите си младите хора показаха основни знания за структурата на ЕС и за ползите и предизвикателствата пред България като държава - членка на ЕС. Учениците посочиха, че едни от най-големите ползи за страната ни са развитието на инфраструктурата и подобряването качеството на живот в резултат от усвоените средства от еврофондовете.

Последната от поредицата дискусии, които ИСС проведе с ученици, бе във 2. СУ „Емилиян Станев“ в София. Над 50 ученици от 9., 10. и 11. клас, членуващи в клуб „Европа“ към училището и носители на приза „Младши посланици на Европейския парламент“, бяха домакини на срещата. Те изведоха като основно предимство на всички европейски граждани възможността заедно да живеят в мир, разбирателство и взаимопомощ и откриха възможностите за свободно придвижване и за професионална реализация в рамките на ЕС.

Членове на ИСС взеха участие в гражданския диалог със заместник-председателя на Европейската комисия Валдис Домбровскис „България по пътя на еврото“. Във форума участваха финансовият министър Владислав Горанов и евродепутатът Ева Майдел. Бяха дебатирани въпроси, свързани с еврото, неговото развитие като обща европейска валута и стратегията за увеличаване значимостта на еврото в глобален мащаб.

Позицията на ИСС от становището "Ускоряване на подготовката за присъединяване на България към Евророната" бе част от дебата с Валдис Домбровскис, който отговаря по въпросите на еврото и социалния диалог, финансовата стабилност, финансовите услуги и съюза на капиталовите пазари в ЕК. Членове на ИСС отбелязаха, че има съгласие между синдикати и работодатели относно присъединяването на България към валутния механизъм ERM-II и коментираха, че влизането в Евророната ще отключи и ускори необходимите структурни реформи у нас.

Представители на ИСС участваха в Трипартитна кръгла маса, посветена на 100-годишнината от създаването на Международната организация на труда (МОТ) в Народното събрание. Събитието бе официално открито от Цвета Караянчева, председател на 44. Народно събрание, която представи парламентарните измерения на социалния диалог. Във форума взеха участие представители на законодателната и изпълнителната власт, на социалните партньори и на структурите на организираното гражданското общество.

Представителите на социалните партньори, членове на ИСС, заявиха последователността в отстояването на принципите на МОТ и акцентираха върху активната роля на България в дейността на МОТ и в дейността на Международната конференция на труда. Те подчертаха също така приноса на МОТ за социалния мир. Председателят на ИСС акцентира върху успешно възприетия в България принцип на разграничаване на социалния от гражданския диалог и сподели опита на ИСС в провеждането на ефективен и независим граждански дебат.

Членове на ИСС взеха участие в Националния дискуссионен форум „Бъдеще за труда и младите хора“, организиран от сдружение „Младежки форум 21. век“ съвместно с КНСБ. В работата му взеха участие младежи от цялата страна, представители на МОН, МТСП, ММС, Национален младежки форум, социални партньори, младежки организации и медии.

Основните теми, които обсъди форумът, бяха свързани с бъдещето на труда в ерата на дигитализацията, образованието за професиите на бъдещето

и младежката трудова мобилност в контекста на съвременното дигитално общество. По темата ИСС има разработено становище, което поставя в центъра на вниманието предизвикателствата на Четвъртата индустриална революция, младите хора и образованието.

Представители на ИСС участваха в дискусия по Годишния доклад на ЕК за България, организирана от представителството на Европейската комисия. Докладът се изготвя в рамките на Европейския семестър и включва раздели като икономическо развитие, дисбаланси и рискове, финансов сектор, пазар на труда, развитие на социалната сфера и образованието. В отделен панел бяха представени и дискутирани инвестиционните приоритети, които да бъдат подкрепени с европейски средства през следващия програмен период (2021 - 2027 г.). ИСС се включи в дебата, като представи свои позиции и предложения от приети актове по темата.

Представители на ИСС взеха участие в конференция „Бизнесът и регионите“, организирана от Българската стопанска камара и списание „Икономист“. Целта на форума бе да покаже как големият бизнес допринася за устойчивото развитие на регионите в България и значението му за съществуването на редица малки населени места, включително положителното влияние, което оказва върху развитието на малкия местен бизнес. Бяха представени данни и анализ на регионалните профили на общините в България и бяха дискутирани икономическите и социалните аспекти за устойчивото развитие на регионите. Представители на общините и малкия бизнес обсъдиха възможностите за финансова подкрепа за развитието на регионите, както и съществуващите проблеми при реализацията на своите проекти – теми, които са част от становището на ИСС за планинските и полупланинските райони в България.

Членове на ИСС участваха в дискусия в Народното събрание за кохезионната политика на ЕС през новия програмен период, организирана от Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове. В рамките на дебата председателят на ИСС акцентира върху ключовата роля на

кохезията за България и открои поредицата от разработени актове на ИСС, свързани с процеса на сближаване в ЕС. Според ИСС е необходимо разговорите за приложението на еврофондовете за следващия програмен период да се водят с хората по места, за да стигнат политиките, инструментите и проектите до тях, както и да се убедят в полезността на кохезионната политика. Членове на ИСС призоваха в новия програмен период да се поставят измерими цели и показатели и предложиха основни приоритети при финансирането да станат демографията, екологията и дигиталните умения, образованието, човешките ресурси и транспортната свързаност.

Председателят на ИСС участва в кръгла маса „Данъчната система в България: тенденции, предизвикателства и възможности“, организирана от КНСБ. В срещата присъстваха представители на Министерството на финансите, работодателски организации, научните среди, медиите и др. Част от дискутираните въпроси кореспондираха с позиции на ИСС, касаещи темата на кръглата маса.

Членове на ИСС взеха участие в кръгла маса на тема „Корпоративната социална отговорност с фокус към човешките ресурси и социалната защита“. Форумът, организиран от катедра „Човешки ресурси и социална защита“ при УНСС, бе и в рамките на честванията по повод 100-годишнината на университета.

Представители на ИСС в своите изложения споделиха, че темата за корпоративната социална отговорност (КСО) е един от приоритетите в дейността на ИСС и по нея има разработени актове, като голяма част от основните изводи и препоръки са включени в приетата Национална стратегия за развитие на КСО до 2023 г. Председателят на ИСС акцентира върху необходимостта от повишаване на общественото разбиране за ползите от КСО - чрез ангажиране на медиите, изграждане на бизнес култура, насърчаване включването на дисциплини, свързани с КСО в програмите на висшите училища.

Представители на ИСС взеха участие в конференция, свързана с прогнозите за развитието на пазара на труда в България, организирана от МТСП.

На форума бяха представени резултати от поръчано от МТСП проучване на тема "Средносрочни и дългосрочни прогнози за развитието на пазара на труда в България. Заетост и дисбаланси на труда, фактори на предлагането на труд (2008 – 2034 г.)". Научният колектив откри като основни фактори за бъдещето развитие на пазара на труда демографските процеси, технологичната изостаналост и образованието - теми, разглеждани в не един от актовете на ИСС. Изследването очертава средносрочни и дългосрочни мерки за преодоляване на дефицитите в търсенето и предлагането на работна сила до 2034 г. Основните препоръки са насочени към инвестиции в човешкия капитал, в здравеопазването, в образованието и науката, в културата и спорта, теми, които присъстват в множество актове на ИСС.

Представители на ИСС участваха в организирана от МТСП конференция за представяне на резултатите от проведена оценка на ефекта от прилаганата политика на пазара на труда. Основната цел на оценката е да се открие ефектът от провежданите активни политики на пазара на труда през 2017 г., като се направи и сравнение с оценките през 2011 и 2015 г. Изводите ще се използват при съставянето на следващия Национален план за действие по заетостта за 2020 г.

Част от изводите на изследването за нетната оценка на активните политики на пазара на труда съвпадат с някои позиции на ИСС като например тясната връзка между степента на образованието на лицето и неговата активност на пазара на труда. Изведените на конференцията препоръки кореспондират с предложения на ИСС във връзка с намаляване на регионалните различия и съчетаване на активната политика на пазара на труда с други национални политики като образование и инвестиции.

Председателят и членове на ИСС участваха в конференция на тема „Западните Балкани: ясна пътна карта за напредък“, организирана от ЕИСК. Форумът се проведе в Народното събрание и в него участваха българският еврокомисар Мария Габриел, заместник-председателя на НС Кристиан Вигенин, народни представители, дипломати, членове на ИСС и на ЕИСК и представители

на гражданското общество от Западните балкани. Председателят на българския ИСС запозна участниците в конференцията с историята и опита на българската институция на организиран граждански диалог и отбеляза, че успешната дейност в България се дължи на три фактора: на политическата воля и разбиране на значението на ИСС и на гражданския диалог, на разграничаването на социалния от гражданския диалог и на непрекъснатото сътрудничество с ЕИСК.

III. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, С НАЦИОНАЛНИТЕ ИСС НА ДЪРЖАВИТЕ - ЧЛЕНКИ НА ЕС, И ДРУГИ СРОДНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

През 2019 г. ИСС продължи ползотворното си сътрудничество с ЕИСК, с националните ИСС на държавите - членки на ЕС, и с други сродни международни организации.

Българският ИСС участва в публично изслушване на тема "Към устойчива европейска икономика с визия за завършване на Икономическия и паричен съюз (ИПС)", организирано от ЕИСК. Форумът събра на едно място представители на Европейската комисия, Европейския парламент, ЕИСК и на водещи европейски университети и изследователски центрове. Целта на форума бе да се обсъдят необходимите политически инициативи и решения, които трябва да бъдат взети през следващия законодателен мандат.

Представители на ИСС взеха участие в организирана от Група III на ЕИСК конференция на високо равнище на тема "Европа на споделени ценности и гражданското общество". По време на форума бяха открити три основни измерения по темата от гледна точка на европейското гражданско общество - бъдещето на ЕС, променящата се роля на европейското гражданско общество и гарантирането на европейските ценности и основните права. Към конференцията се присъединиха членове на ЕИСК от всички държави - членки на ЕС, представители на организациите на гражданското общество в Румъния, на академичните среди, на министерства, университети и др.

ИСС се включи в публичен дебат на тема "Отвъд БВП: измерване на благосъстоянието на хората и напредъка на обществата", организиран от ЕИСК, с участието на Мартине Дуран, главен статистик към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и съпредседател на експертната група на високо равнище за измерване на икономическите резултати и социалния прогрес (HLEG). Основен акцент на дебата бе да се проучат възможностите на гражданското общество за по-активна подкрепа в разработването и прилагането на социално-икономически показатели, алтернативни на БВП.

По покана на президента на ЕИСК председателят на ИСС взе участие в европейската конференция на високо равнище "Гражданското общество за възраждане на ЕС". На форума присъстваха председателите на ЕК и на Европейския комитет на регионите, представители на различни европейски институции, на организираното гражданско общество, на националните ИСС, членове на ЕИСК и др. По време на форума председателят на ИСС направи специална презентация за бъдещето на Европа, каквато възможност бе предоставена и на президентите и представителите на ИСС на Франция, Италия и Малта.

ИСС взе участие в традиционната Годишна среща на председателите и главните секретари на икономическите и социални съвети на държавите - членки на ЕС и на ЕИСК, на която беше обсъдена ролята на националните ИСС за устойчивото развитие на Европа и значението на ЕССП. В рамките на дебата участниците представиха свои национални политики и стратегии, пряко свързани с изпълнението на глобалните цели за устойчиво развитие в рамките на Програма 2030 на ООН, като подчертаха, че през следващото десетилетие Програмата следва да бъде неоспорим приоритет на ЕС. Друга част от дебатите засегнаха връзката между принципите на ЕССП и глобалните цели за устойчиво развитие. На форума ИСС предложи да бъдат изготвени европейска и национални пътни карти за ефективното прилагане на ЕССП и подчерта

връзката между икономическото, социалното и екологичното развитие като предпоставка за устойчив ЕС.

Представители на ИСС участваха в организирана от ЕИСК среща на тема "Свободата на сдружаване – как фундаменталните права и върховенството на закона въздействат на социалните партньори и социалния диалог?". Основна цел на дискусиата бе да се представят позициите на организациите на гражданското общество, социалните партньори и другите заинтересовани страни в областта на фундаменталните права, като същевременно се засили дебатът относно европейските ценности в държавите - членки на ЕС.

Българският ИСС взе участие в тринадесетия годишен медиен семинар на ЕИСК на тема „Ролята на гражданското общество в комуникацията с Европейския съюз“. Във форума участваха над 100 експерти, членове на ЕИСК, представители на националните ИСС, на НПО, журналисти, политически анализатори, представители на академичните среди и социалните партньори от различните държави - членки на ЕС. Изводите от дебатите са добра основа да се оценят обективно поуките и опитът, натрупан през изминалите 60 години от институции като ЕИСК и националните ИСС, за да се преосмислят предизвикателствата пред бъдещото развитие на ЕС. Българският ИСС през последните години активно участва със свои инициативи, актове и позиции за формирането на бъдещето на ЕС.

По покана на Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции ИСС участва в традиционната Генерална асамблея. Във форума се включиха представители и на други национални ИСС и сродни организации от Европа, Азия, Африка и Южна Америка. В рамките на Генералната асамблея беше обсъден доклад на асоциацията за въздействието на дигиталната революция върху бъдещето на човечеството, партньорството с други международни организации и институции, както и за дейността и постиженията на МАИСССИ през изминалия мандат.

Представители на ИСС взеха участие в международна конференция, посветена на управлението на дигиталната икономика и ролята на социалния

диалог чрез ИСС и сродните институции. Форумът бе организиран от Международната организация на труда, ИСС на Румъния и МАИСССИ. На конференцията беше обсъдено устойчивото развитие до 2030 г., възможностите и предизвикателствата пред бъдещето на труда, дигиталните платформи, иновациите, четвъртата технологична революция, тенденциите в образованието и предпочитанията на предприятията при наемането на нови служители. ИСС участва в дебата и представи своите позиции във връзка с дигитализацията и новите технологии.

ИСС взе участие в организирана от ЕИСК в сътрудничество с Асоциацията на Средиземноморските търговско-промишлени палати (ASCAME) и Съюза за Средиземноморието (UfM) среща на високо равнище на икономическите и социални съвети и сродни институции от Евро-средиземноморския регион (Евромед). Темата на форума бе посветена на цифровизацията и МСП в Средиземноморието, предизвикателствата и възможностите, с които се сблъскват държавите от региона, цифровите умения и въздействието им върху младежката заетост. ИСС представи собствени позиции по темата и резултати от своята дейност.

ИСС участва във форум на тема „Справяне с дългосрочната безработица: ролята на организираното гражданско общество“, организиран от Обсерваторията на пазара на труда към ЕИСК. Присъстваха членове на ЕИСК, председателят на ИСС на Италия, представители на различни италиански институции и агенции, на италианските социални партньори, на европейски мрежи и др. Целта на форума бе да се популяризират съществуващите инициативи в подкрепа на безработните, както и сътрудничеството между публичните служби и гражданското общество и социалните партньори при адресиране на проблемите и запълване на възможните пропуски в политиките. ИСС в свои документи неведнъж анализира и предлага по-ефективни мерки за преодоляване на дългосрочната безработица.

В съответствие с приоритетите на програмата на финландското председателство на Съвета на ЕС Група III на ЕИСК проведе среща на тема

„Повишаване на конкурентоспособността на ЕС - 3 стълба за устойчив растеж“, в която взеха участие и представители на ИСС. Основната цел на форума беше да се проучат и обсъдят предизвикателствата, възможностите, последствията, най-добрите практики и начините за повишаване на конкурентоспособността на ЕС. За тази цел участниците отделиха специално внимание върху три стълба, осигуряващи устойчив растеж и конкурентоспособност на ЕС. Това са биоикономиката и Европа - неутрална по отношение на климата, дигитализацията и инфраструктурата в транспортния сектор. В конференцията участваха членове на ЕИСК, представители на бизнеса, експерти, служители и представители на финландското правителство и парламента.

ИСС участва в обсъждане на тема „Данъчното облагане и целите за устойчиво развитие“. Форумът бе организиран от секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“ на ЕИСК по повод подготовката на становище „Данъчно облагане/частни инвестиции и целите за устойчиво развитие — сътрудничеството с Комитета на експертите за международно сътрудничество в данъчната област на ООН“. На обсъждането присъстваха представители на международни организации, фискални съветници от европейски държави, университетски преподаватели, експерти по данъчна политика и др.

Представители на ИСС участваха в съвместно събитие на три обсерватории на ЕИСК - за пазара на труда, за единния пазар и за устойчиво развитие, на тема „Нови икономически модели: как да осигурим прехода към справедливост и устойчивост?“. Целта бе да се популяризира визията за устойчив просперитет за хората и за планетата чрез социална справедливост, демократично управление и съхранение на ресурсите. Срещата очерта възможности за нови икономически модели на управление на прехода към по-устойчиво и приобщаващо бъдеще, към включване на повече хора на пазара на труда. Сред участниците бяха и представители на ЕК, Eurofound, Европейски младежки форум и др.

Представители на ИСС взеха участие в извънредна среща на Група III на ЕИСК, която се проведе под надслов „Програма за Европа: към 2025 г.“. Целта на форума бе да се обменят мнения за приоритетите на новата Европейска комисия и да се дискутират предизвикателствата през следващите пет години. Акцент в дискусиата бе ролята на гражданското общество за устойчиво развитие.

Председателят на Група III в ЕИСК Арно Метцлер бе на посещение в българския ИСС. Повод за това бе неговото участие в конференция на ЕИСК, която се проведе в Народното събрание, на тема „Западните Балкани: ясна пътна карта за напредък“. Той оцени високо дейността на българската институция за организиран граждански диалог, като подчерта доброто сътрудничество между ИСС и ЕИСК.

IV. ПОЗИЦИИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС, НАМЕРИЛИ ОТРАЖЕНИЕ В ПРИЕТИ ПОЛИТИКИ, АКТОВЕ И РЕШЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА И ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ВЛАСТ И В ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ И ЕВРОПЕЙСКИ ДОКУМЕНТИ ПРЕЗ 2019 Г.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

През 2019 г. отново особен интерес за ИСС представляваха процесите, свързани с обхвата и задържането в училище на децата и учениците в предучилищното и училищното образование, подобряването на качеството на образованието, продължаването на усилията по отношение на иновациите и дигитализацията на учебния процес, както и приложимостта на професионалното и висшето образование и обучение към нуждите на пазара на труда.

➤ В свои актове¹ ИСС констатира, че осигуряването на равен достъп до ранна детска грижа и предучилищно образование има ключово значение в политиката по превенция на преждевременното напускане на образователната

¹ Резолюция „Интегрирана политика за младите хора в България“, резолюция „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“.

система. ИСС предложи да се разработят механизми, гарантиращи посещаемостта на задължителната предучилищна подготовка, както и разширяването на обхвата ѝ за четиригодишните деца. Позицията на ИСС е, че намалението или въобще премахването на таксите и на някои други разходи за детските градини е съществен мотив и възможност за повишаване на обхвата и посещаемостта на децата.

- ИСС отчита, че интегрираното реализиране на проектите „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ по ОП НОИР и Националната програма „Заедно за всяко дете“ спомага за разширяването на обхвата на децата в предучилищното образование и за тяхното задържане в системата, както и за модернизирането и изграждането на материалната база на детски градини.

➤ В резолюция „Интегрирана политика за младите хора в България“ ИСС препоръча в общините и училищата с преобладаващ дял на деца и ученици в риск от отпадане от училище да се прилага комплексен подход за повишаване на образователните постижения и намаляване дела на преждевременно напусналите училище.

- Предприетите през последните две години мерки и дейности² от общините и училищата за приобщаване и задържане на децата и учениците са реализация на част от предложенията на ИСС, свързани с допълнително обучение по български език на ученици, за които той не е майчин език; допълнително обучение по учебни предмети, по които учениците имат затруднения; провеждане на алтернативни родителски срещи (мобилни, изнесени, на адрес) с родителите на изоставащите ученици и на учениците в риск от отпадане; кариерно

² Вж. Проект „Подкрепа за успех“, съфинансиран от ЕСФ и стартирал през февруари 2019 г., който се основава на постигнатото от предходни проекти и представлява продължение на усилията на образователните институции за справяне с тези въпроси. Проектът е насочен към 1500 училища, по-специално към ученици с пропуски в знанията или в риск от отпадане от училището и в него се планира професионално ориентиране за учениците от V до VII клас.

ориентиране към професионално обучение; осигуряване на безплатни закуски, учебници и транспорт.

➤ В резолюция "Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения" ИСС препоръча:

- Механизмът за обхващане на децата и ученици в образователната система да стане постоянно действащ и чрез него съвместната работа на институциите да се фокусира в по-голяма степен върху превенцията от отпадане от училище.

- Да се обсъдят, разработят и приемат законодателни промени, регламентиращи още по-тясното обвързване на получаванието от системата на социалното подпомагане помощи и добавки с посещаемостта на децата и учениците в детските градини и училищата.

- ИСС отчита, че с промените в Постановление №100 на МС от м. октомври 2019 г. е постигната устойчивост на резултатите от прилагането на Механизма за съвместна работа на институциите и в резултат от постоянната дейност на междуинституционалните екипи се осигурява редовното посещение на учебните занятия и регулярно взаимодействие с родителите.

- С приетите промени в Закона за социалното подпомагане и Закона за семейните помощи за деца през 2019 г. редовното посещение на децата в задължителната предучилищна форма на обучение и в училището се обвързва с получаването на месечни помощи за деца, както и с помощта за заплащане на наем на общинско жилище.³

➤ В становището „Възможности за развитие на политиката за младите хора в България“ ИСС подчерта необходимостта от по-ефективно приложение на

³ Промяната е: „когато в рамките на един месец от учебната година са допуснати отсъствия повече от три дни от детето, посещаващо група за задължително предучилищно образование, и от пет учебни часа за ученик, за които няма уважителни причини, семейството, което получава тези семейни помощи за съответното дете, се лишава от помощта за срок от една година.“

иновации в сферата на образованието и дигитализацията на учебния процес. За да се осигурят необходимите нови умения в контекста на цифровата икономика, ИСС акцентира върху проактивни политики в образователните системи и обучението на работното място. ИСС споделя виждането, че образованието от детската градина, през училището и до университета е първата стъпка в процеса на адаптиране към процеса на дигитализация. ИСС препоръча да се засили връзката между фирмите, научните области и училищата с цел по-добрата и адекватна бъдеща подготовка на работната сила в съответствие с потребностите на пазара на труда.

- Дейностите, заложи в реализацията се тригодишен проект на МОН „Образование за утрешния ден“ по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, допринасят за по-бързото внедряване на дигиталните технологии в училищата и за по-доброто персонализирано обучение на педагогическите кадри.

➤ В резолюция „Предизвикателства пред българските граждани от рисковете на глобалната цифрова среда“ ИСС предлага на институциите, в сътрудничество със социалните партньори, да разработят модели за интегриране на интернет грамотността и цифровите умения в учебните програми на всички етапи от образованието. В тях да се фокусира върху онлайн безопасността, критичното разбиране, оценката на информацията и други социални умения.

- Заложеното финансиране в националните програми „Информационни и комуникационни технологии“ (ИКТ), „ИТ бизнесът преподава“, „Иновации в действие“, „Обучение за ИТ кариера“ в системата на образованието ще доведе до изграждане на модерна защитена образователна среда в училищата. Създават се условия за разработване на дигитално образователно съдържание като електронни учебници и електронни помагала по учебни предмети, както и за повишаване на дигиталната компетентност и умения на учениците под формата на извънкласни дейности.

➤ ИСС многократно обръща внимание върху забавянето на реформите в системата на професионалното образование и обучение (ПОО).⁴ В тази връзка ИСС препоръча стратегическо реструктуриране и усъвършенстване на системата и инфраструктурата на ПОО чрез преразглеждане и актуализиране на Стратегията за развитие на ПОО и оптимизиране на мрежата от професионални гимназии на регионален принцип. Националната стратегия в областта на ПОО да се прилага на базата на средносрочни национални планове за действие със заложените краткосрочни задачи и разписани конкретни отговорности на държавните институции и социалните партньори и осигурено финансиране. Мониторингът върху изпълнението на националните планове да става на базата на годишни доклади за постигнатия напредък, като за целта се приеме и система от индикатори за измерване на този напредък.

- ИСС подкрепя проекта на решение на Министерския съвет за приемане на Актуализирана стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2019 - 2021 г. и оперативните документи за нейното изпълнение.⁵
- Във формулираните управленски политики, дейности и мерки в проекта на Актуализираната стратегия са включени и предложения на ИСС, свързани с реструктуриране и усъвършенстване на системата и инфраструктурата на ПОО, повишаване на привлекателността на професионалното образование чрез ранно кариерно ориентиране, разширяване на системата за дуалното обучение и ефективно използване на публичното финансиране.

⁴ Становища на ИСС: „Проблемите на професионалното образование и обучение в България“, „Образователната система в България – проблеми и необходими реформи“, „Актуални проблеми и политики на пазара на труда“, по „Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение“, и резолюции: „Интегрирана политика за младите хора в България“, „Възможни насоки на развитие на системата за професионално образование и обучение в България“.

⁵ „План за действие за периода 2019 - 2021 г.“ и Мониторингов доклад за изпълнението на Плана за действие за 2015 - 2017 (вкл. и за 2018 г.) в изпълнение на Стратегията.

- ИСС споделя констатациите и предложенията от Мониторинговия доклад за изпълнението на Плана за действие за 2015 - 2017 (вкл. и за 2018 г.) във връзка със Стратегията за състоянието на сектора на ПОО и предизвикателствата пред него, които в голяма степен съвпадат с препоръките и предложенията от актове на ИСС.

➤ ИСС нееднократно е споделял своята тревога за наличието на сериозни проблеми във висшето образование, отнасящи се предимно до способността на университетите да предложат качествено образование и програми, адекватни на потребностите на пазара на труда.⁶ В свои актове ИСС многократно е акцентирал върху въвеждането на механизми за задържане на завършващите студенти по специалности, които се търсят на пазара на труда, подобряването на качеството на обучението и обвързването му с държавното финансиране, както и върху осъществяването на двустранни връзки между средните професионални и висшите училища.

- Според ИСС направените допълнения и изменения в Закона за висшето образование полагат основите на реформа в тази сфера. Също така ИСС споделя и допълненията в закона, въвеждащи:
 - Национална карта на висшето образование, чрез която се определят териториалната и профилната структура на висшето образование по професионални направления.
 - Финансов механизъм за задържане на завършващите студенти, за които има сключени договори с работодатели за осигуряване на стаж по съответната специалност в периода на обучение.
 - Освобождаване от такси на студенти, обучаващи се по защитени специалности.
 - Мораториум за откриване на нови университети и филиали до въвеждането на Националната карта на висшето образование.

⁶ Становище "Образователната система в България – проблеми и необходими реформи"; становище „Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014 – 2020 г.“; становище "Пазарът на труда в условията на финансова и икономическа криза – предизвикателства и възможни решения".

- Обвързване на висшето с професионалното средно образование.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ПАЗАР НА ТРУДА

Основен акцент в дейността на ИСС са предизвикателствата пред пазара на труда, реализацията на младите хора и съвместяването на личния и семейния живот. През 2019 г. ИСС обърна сериозно внимание на динамичното развитие на новите технологии и цифровизацията на различни дейности, като препоръча постепенна ориентация на икономиката към създаването на високоплатени работни места, които генерират висока добавена стойност.

➤ В свой акт, посветен на цифровизацията, ИСС изрази загриженост по отношение на рисковете, на които са изложени децата при използването на социалните мрежи, и все по-ранната възраст, на която те за пръв път влизат в интернет. ИСС препоръча да се обърне внимание на социално уязвимите групи, сред които са не само децата, но и възрастни граждани, за които използването на технологиите представлява голямо предизвикателство най-вече по отношение на физическата безопасност, икономическите интереси при пазаруване, сигурността на личните данни, зловредните влияния и др. ИСС изразява и своята загриженост във връзка с незавършеното изграждане на електронно правителство, което значително затруднява процеса на цифровизация. Според ИСС трябва да се преразгледа понятието „безопасност“ и да се актуализира законодателството, като се отчетат нововъзникналите проблеми, свързани с киберсигурността, сигурността на данните и безопасността на продуктите.⁷

- С Решение № 730 на МС от 5 декември 2019 година бе приета Национална програма "Цифрова България 2025" и пътна карта към нея. Документът задава условията за създаване на иновативна цифрова инфраструктура, използване на електронни услуги и повишаване на цифровите умения. ИСС констатира, че описаните 15 цели в националната програма отразяват много от неговите позиции.

⁷ Резолюция „Предизвикателства пред българските граждани от рисковете на глобалната цифрова среда“, становище „Предизвикателства пред бизнеса в контекста на цифровизация на икономиката“.

➤ ИСС акцентира върху значението на развитието на цифрови умения и компетенции за повишаване възможностите за адаптация на човешките ресурси към променящите се изисквания на работните места и пазара на труда.

- МТСП определя дигиталните умения на хората от уязвимите групи като един от основните си приоритети за следващия програмен период. В тази връзка обученията на уязвимите групи в областта на дигиталните умения са акцент и в проекта на ОП РЧР (2021 - 2027 г.).

➤ В свои актове ИСС изведе като сериозен проблем несъответствията в търсените и предлаганите образователни, професионални и квалификационни компетенции и в тази връзка препоръча да бъде разработен механизъм за прогнозиране на тенденциите в потребностите от работна сила. ИСС предложи да бъде разработена система за текущо идентифициране, анализ и прогнозиране на търсената работна сила със специфични знания и умения, като се постави акцент на регионално ниво. ИСС предлага също така да бъде създадена Единна национална система за търсене и предлагане на работна сила, която да бъде свързана с общата европейска система за информиране и посреднически услуги на отворените европейски трудови пазари.⁸

- МТСП възложи проучване на тема "Средносрочни и дългосрочни прогнози за развитието на пазара на труда в България. Заетост и дисбаланси на труда, фактори на предлагането на труд (2008 – 2034 г.)". В него се открояват като основни фактори за бъдещото развитие на пазара на труда демографските процеси, технологичната изостаналост и образованието, които са разглеждани в редица актове на ИСС.
- МТСП разработва онлайн система за бъдещото развитие на пазара на труда, която се очаква да бъде въведена през 2020 г.

➤ В свои актове ИСС подчерта значението на регионалните политики за икономическо възстановяване, за намаляване на различията в заетостта между

⁸ Становище "Приоритети и политики за усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз в България за периода 2014 – 2020 г.", резолюция "Възможни насоки на развитие на системата за професионално образование и обучение в България", резолюция "Реализацията на младите хора на пазара на труда", становище "Актуални проблеми и политики на пазара на труда".

регионите и за премахване на бариерите пред младежите, свързани с транспорта и здравеопазването. Тези политики могат да стимулират инвеститорите да откриват нови работни места. ИСС счита, че добре обмислените и интегрирани регионални подходи за решаването на проблема със заетостта на младежите ще имат положително отражение върху бюджетните разходи за активни политики за заетост.⁹

- През 2019 г. МТСП, съгласно НПДЗ, стартира изпълнението на 28 регионални програми за заетост във всички области на България, като приоритетно се наемат хора от уязвимите групи – дългосрочно безработни, хора над 50-годишна възраст и безработни младежи до 29 години.

➤ ИСС предложи разработване на общински програми за привличане на млади хора и на специалисти с дефицитни за района професии. В тях следва да бъдат включени комплексни мерки за осигуряване на условия за съвременен начин на живот и за трайно задържане на привлечените специалисти. В тази връзка ИСС определя като приоритетно действие развитието на дуалното обучение в отговор на бъдещите потребности на трудовия пазар в съответните общини и призовава за въвеждане на осъвременен модел на дуалната система за образование и обучение в България.¹⁰

- ИСС констатира, че в актуализираната НПР на България за 2019 г. е включена нова мярка „Подкрепа за дуалната система на обучение“ в отговор на СП 4 от Препоръката на Съвета за 2019 г.

➤ ИСС обърна внимание на необходимостта от по-адаптивни, динамични и приобщаващи пазари на труда, които да създадат условия за по-голямо участие в него и по-специално за хората в неравностойно положение и уязвимите групи.

⁹ Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“, рРезолюция по „Препоръка на Съвета относно интегрирането на трайно безработните лица на пазара на труда“, резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“.

¹⁰ Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2015 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2015 г.“ COM(2015) 253 окончателен, резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“, становище „Планинските и полупланински райони в България – проблеми и възможности за развитие“.

Още през 2015 г. ИСС подкрепи препоръката на ЕК за „разширяване на обхвата на активните политики по заетостта с цел по-голяма ефективност“, както и по-нататъшното им развитие и контрол при прилагането на мерки, насочени специално към най-уязвимите групи на трудовия пазар – младежите от т.н. група NEETs, неучастващи в никаква форма на заетост, образование или обучение.¹¹

- ИСС констатира, че МТСП е предложило промени в мярката „Осигуряване на заетост на уязвимите групи на пазара на труда, вкл. и в по-слабо развитите региони“, като се добавят други две операции: „Обучения и заетост сред младите хора“ и „Обучение и заетост“. Първата операция е насочена към осигуряване на заетост и квалификация на хора между 15 и 29 г., а втората - към тези над 29 г.

➤ В свои актове ИСС е представил и анализирал тревожната ситуация с младите хора, попадащи в групата NEETs, „активирането“ на които бе изведено като основен приоритет в „Гаранция за младежта“. В работен документ на ЕК бе посочено, че разходите за успешното въвеждане на инициативата ще са по-големи в държавите членки, в които е по-висок коефициентът NEETs. ИСС изрази позиция, че разпределянето на средствата за политики и мерки по Гаранцията е възможно да става пропорционално или да бъде съобразено с мащабите на това явление на национално равнище.¹²

¹¹ Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2015 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2015 г.“ COM(2015) 253 окончателен, становище „Европейският стълб на социалните права и ролята на организираното гражданско общество“, резолюция по „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа 2013 г.“, резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“.

¹² Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2014 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2014 г.“, резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2016 г.“ COM(2016) 323 окончателен, становище „Възможности за развитие на политиката за младите хора в България“, резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“, резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2015 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2015 г.“ COM(2015) 253 окончателен., резолюция по „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2014 г.“

- ИСС констатира, че по мярка „Активиране на икономически неактивни лица в т.ч. NEETs“ е увеличен бюджетът на операция „Готови за работа“, която се изпълнява по ОП РЧР и е насочена към лицата на възраст между 15 и 29 г. извън обучение или образование.

➤ В процеса на изследване на различните проблеми на младите хора ИСС констатира, че младежката безработица е една от причините за емиграцията на голяма част от младите хора. В тази връзка ИСС изрази позиция, че трудово-образователният обмен в ЕС е много по-полезен, отколкото трудовата миграция на младежите. Според ИСС младите хора могат да се възползват от предлаганите възможности за обучение в избрана от тях държава членка и да се върнат в родната си страна, като намерят приложение на наученото.¹³

- ИСС приветства заложеното през 2019 г. в Плана за изпълнение на Националната стратегия за демографско развитие на населението на България приоритетно Направление 6 за „Значително намаляване на броя на емигриращите млади хора в репродуктивна възраст“.

➤ В редица актове ИСС обърна специално внимание на необходимостта от нови политики и конкретни мерки, приложими на национално и на европейско ниво, насочени към една специфична уязвима група на пазара труда – групата на дългосрочно обезкуражените лица (група от хора, които повече от една година не търсят работа, защото смятат, че няма да намерят такава). Допреди няколко години тази група бе малко изследвана и не е била обект на достатъчно внимание и политики. ИСС счита, че може да се разглеждат дългосрочно обезкуражените лица като трудов ресурс, при условие че са налице необходимото мотивиране и мерки за трудова активност.¹⁴

¹³ Резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“, становище по „Лисабонската стратегия на ЕС и политиката на Република България за постигане на конкурентоспособна и просперираща икономика“.

¹⁴ Анализ „Дългосрочната безработица в България“, резолюция „Социални измерения за по-солидарна Европа“, резолюция по „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2017 г.“, становище

- ИСС констатира, че в Плана за действие за периода 2019 - 2020 г. в контекста на водещите цели и приоритети на Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г. са застъпени мерки, насърчаващи активното включване на най-отдалечените от пазара на труда – неактивни лица, продължително безработни лица, безработни младежи, лица с ниска степен на образование, хора с увреждания и др.
- Позициите на ИСС бяха представени пред мисия на Обсерваторията на пазара на труда към ЕИСК и намериха място в заключителния доклад за резултатите от консултациите в България и още четири държави членки. Също така ЕИСК разработи становище "Възможности за заетост за икономически неактивните лица", в което бяха възприети някои от позициите на ИСС.

➤ ИСС предложи да бъде обсъдена възможността за увеличаване на броя на изнесените работни места и мобилни офиси в рамките на Агенцията по заетостта, за да се подобри достъпът на дългосрочно безработните лица до посредническите услуги при намиране на работа в по-отдалечените населени места. Също така ИСС предложи като част от политиките и мерките за намаляване на дългосрочната безработица в България да се увеличи финансирането и да се подобри качеството и обхвата на предоставяните посреднически услуги по заетостта на продължително безработните лица.¹⁵

- По мярка „Осигуряване на заетост за уязвими групи на пазара на труда“ е предвидено прилагане на гъвкав, индивидуален или интегрален подход при предоставяне на посреднически услуги на безработните лица, като част от дейностите в Плана за действие за

¹⁵ „Предизвикателства и възможности пред Европейския съюз и България след преговорите за климатичните промени в Париж“.

¹⁵ Анализ "Дългосрочната безработица в България".

2019 - 2020 г. към Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020.

- През 2019 г. Агенцията по заетостта започна активно да предоставя услугата „Мобилно бюро по труда“, насочена към по-малките населени места и специфичните региони. Предвижда се услугата поетапно да започне да функционира във всички административни области в страната.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: *ДЕМОГРАФСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА*

➤ В свои становища и резолюции ИСС нееднократно е констатирал и привличал вниманието на българското общество и управляващите институции върху тревожните мащаби на застаряването на населението в страната.¹⁶ ИСС последователно изразява единна позиция за включване сред стратегическите приоритети на България на мерки и действия, свързани с активния живот на възрастните хора, с подобряването на качеството и адекватността на работните места за възрастните, с премахването на възрастовата дискриминация в ключови сфери като пазар на труда, здравеопазване, образование и подобряване на достъпа до различните услуги и широк спектър от доброволчески дейности.

- През 2019 г. МС прие „Национална стратегия за активен живот на възрастните хора в България (2019 – 2030 г.)“, която отразява предизвикателствата пред застаряващото население и пазара на труда. Стратегията очертава политики и мерки в сферите на заетостта, участието в обществото, самостоятелния живот и създаването на капацитет и благоприятна среда за активен живот на възрастните хора на национално и регионално ниво.

¹⁶ Становище „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“, становище „Проблеми на демографското развитие и предизвикателствата пред демографската политика на България“ резолюция „Демографски предизвикателства пред България в контекста на стратегията „Европа 2020“.

- ИСС констатира, че направените от него препоръки в голяма степен кореспондират с разписаните в Плана за изпълнение на Стратегията приоритети.¹⁷ Сред тях е включена и препоръка за регионален подход със специфични мерки за отделните райони.
- Иновативният инструмент - индексът на активния живот на възрастните хора (AAI) и изградените към него 22 индикатора за отчитане и оценка на заетост, участие в обществото, независим и сигурен живот в добро здраве, създаване на капацитет и благоприятна среда за активен живот на възрастните хора, ще бъде полезен като средство за мониторинг и прогнозиране на процесите.

➤ В становището „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“ ИСС препоръчва на социалните партньори да разработят, развият и поддържат надежден инструментариум, чрез който да се наблюдава и анализира влиянието на възрастта върху изграждането на адекватен модел на компетентности. Този своеобразен „одит на влиянието на възрастта“ следва да обхваща важни за работодателите и за наетите лица умения и способности. ИСС препоръчва също на работодателите приоритетно да прилагат индивидуален подход при договаряне за работа с възрастните работници с цел по-продължителното им оставане на пазара на труда.

- ИСС подкрепя идеята на новия проект „Съвместни действия на социалните партньори за адаптиране на работната среда към специфичните възрастови потребности на различните генерации с цел насърчаване на по-дълъг трудов живот и способност за работа“, финансиран от ЕСФ чрез ОП „Развитие на човешките ресурси“. Работа по него в партньорство започнаха през 2019 г. БСК и КНСБ.

¹⁷ План за 2019 - 2020 г. за изпълнение на Националната стратегия за активен живот на възрастните хора в България (2019 – 2030 г.).

- Проектът предвижда да се увеличава делът на заетите възрастни лица чрез насърчаване на по-дълъг трудов живот и способност за работа; да се развива т.нар. „сребърна икономика“; да се създава работна среда, съобразена със специфичните възрастови потребности на различните поколения и нуждата от трансфер на знания и опит между поколенията на работното място.

➤ В становището "Корпоративната социална отговорност – достижения и предизвикателства" ИСС призова за разработване на нова стратегия за корпоративна социална отговорност. Една от препоръките в становището е да се акцентира върху информацията за обществото относно ползите от внедряването на добри практики за корпоративна социална отговорност. Една от констатациите на ИСС е, че популярността и приложението на практики на КСО се ограничават предимно в работещите чуждестранни фирми в България. Становището обръща внимание и на насочеността на образованието към принципите на корпоративната социална отговорност за съответствие на професионалната подготовка с търсенето на пазара на труда. ИСС апелира също така за провеждане на адекватна и рационална държавна политика, насочена към разширяването на социално-отговорните практики на компаниите в сферата на развитието на човешките ресурси, като например осигуряване на стипендии за бъдещи висококвалифицирани специалисти, провеждане на стажове в добри корпоративни условия, въвеждане на учебни дисциплини във висшите училища, свързани с КСО.

- През 2019 г. Министерският съвет прие Национална стратегия за корпоративна социална отговорност за периода 2019 - 2023 г.
- Голяма част от основните изводи и препоръки от актовете на ИСС по темата¹⁸ са включени в приетата Национална стратегия за

¹⁸ Анализ „Корпоративната социална отговорност – някои подходи и добри практики“, анализ „Социалният одит – опит и перспективи за развитие“, становище „Корпоративната социална отговорност – достижения и предизвикателства“.

развитието на КСО до 2023 г., както и в мерките и в плановете за изпълнението на стратегията за 2019 г. и за периода 2020 - 2021 г.

- ИСС подкрепя принципно поетия в този стратегически документ държавен ангажимент за поощряване усилията на компаниите за развиване и надграждане на практиките на КСО и популяризиране на добрите примери от социалноотговорни компании. Добър пример за подобен социален ангажимент е активната позиция на социалните партньори в утвърждаването на принципите на КСО.

➤ ИСС нееднократно е обръщал внимание на предизвикателствата, произтичащи от процеса на либерализация на енергийния пазар и необходимостта да се изгради защитен механизъм срещу т.нар. енергийна бедност. Предложение на ИСС към институциите в ЕС и към българските институции бе да се дефинира както на европейско, така и на национално ниво какво е енергийна бедност и да се предприемат мерки за социална защита срещу нея.¹⁹ Същевременно ИСС констатира, че въпреки широкото разпространение на явлението енергийна бедност във всички държави - членки на ЕС, досега на европейско и на национално ниво не се наблюдава съществен напредък в борбата срещу това явление. В този контекст ИСС настоява за създаване на дефиниция на „енергийна бедност“, която да отразява трите основни фактора, пораждащи това явление: динамично нарастващите цени на енергийните продукти; много ниските в абсолютен размер доходи и остарелия енергийно неефективен жилищен фонд. Също така ИСС счита за необходимо да се разработи Национална стратегия за защита на уязвимите потребители от енергийната бедност.²⁰

- В публикувания през 2019 г. за обществено обсъждане „Интегриран национален план в областта на енергетиката и климата до 2030 г. на Република България“ (ИНПЕК) на Министерството на енергетиката енергийната бедност и

¹⁹ Становище „Мерки за преодоляване на енергийната бедност в България“.

²⁰ Становище „Мерки за преодоляване на енергийната бедност в България“.

енергийната ефективност са изведени като значими проблеми за развитието на България през следващите години. В проекта се отделя основно място на енергийната ефективност. Относно енергийната бедност в проекта липсва дефиниция на явлението и не са посочени срокове за прилагане на адекватна социална защита. Целите, които се поставят в ИНПЕК, се изчерпват със заявлението, че чрез социалното подпомагане ще се осигурява адекватна защита на енергийно бедните лица с предоставяне на целеви помощи за отопление и прилагане на механизъм за защита на уязвимите клиенти при стартиране на процеса към пълна либерализация на цените на електрическата енергия за крайните клиенти, в това число и битовите.²¹

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: *ЕВРОПЕЙСКИ ПОЛИТИКИ*

➤ В приетата резолюция по „Многогодишна финансова рамка на ЕС 2021 - 2027 г.“ две от отправените от ИСС препоръки се отнасят до размера на бюджета на ЕС и до липсата на достатъчно резерви, т.е. на повече гъвкавост. ИСС предлага България да подкрепи идеята за увеличаване на бюджета до 1,3% от БНД на ЕС, като отпаднат отстъпките и изключенията при вноските на всяка държава. ИСС категорично не приема предложеното намаляване с по около 5% на дела на средствата за кохезионната политика и общата селскостопанска политика и настоява за запазване на размера на отделяните в момента средства, за да се постигне реална конвергенция в ЕС. Същевременно ИСС предлага средствата от Европейския социален фонд (ЕСФ) за регионално развитие да не се ограничават до 2,3% от БВП за държави-членки с БВП на човек от населението под 60% от средното в ЕС, а да са до минимум 3% от БВП. ИСС призовава за приемане на следващата МФР до края на 2019 г.

- ИСС отчита, че след срещата на високо равнище в Прага 17 лидери на държавите от групата "Приятелите на кохезията",

²¹ Министерството на енергетиката: Проект на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България, 2019 г.

сред които и българският премиер, приеха декларация²², в която се посочва, че "кохезионната политика представлява ключов инструмент за инвестиции на ЕС, като подпомага реалното сближаване на регионите и държавите членки в общността, както и функционирането на вътрешния пазар, увеличаването на растежа, конкурентоспособността, създава заетост, улеснява преминаването към нисковъглеродна икономика". В декларацията се призовават всички лидери и институции на ЕС да се стремят към приключване на преговорите и към постигане на съгласие по един честен и балансиран компромис по МФР (2021 - 2027 г.).

- ИСС констатира, че в приетата от МС позиция на страната ни за заседанието на Европейския съвет през октомври 2019 г. се посочва, че България се застъпва за развитие на кохезионната политика в най-слабо развитите региони в следващата МФР за периода 2021 - 2027 г. Също така балансът между традиционните политики и новите приоритети следва да бъде преди всичко политически. България ще продължи да отстоява важността на запазването на мястото и ролята на традиционните политики в следващия седемгодишен бюджет на ЕС и на осигуряването на адекватно финансиране за тях.

➤ ИСС прие три акта, в които разгледа предизвикателствата пред гражданите, пред труда и пред бизнеса в контекста на цифровата трансформация на икономиката. В тях ИСС поставя на общественото внимание съществуващите проблеми, произтичащи от цифровизацията и разрастването на употребата на интернет в България, като счита, че особено внимание трябва да се обърне на децата и възрастните хора. ИСС посочва, че България съществено изостава в стратегическото планиране в областта на

²² Декларация след срещата на високо равнище в Прага на лидерите на държавите от групата "Приатели на кохезията", 9 ноември 2019 г.

цифровизацията на икономиката и в тази връзка настоява да се изготви национална стратегия за преход към Индустрия 4.0. ИСС препоръчва също концепцията да бъде актуализирана след дълбок анализ за последиците върху пазара на труда.

- В края на годината правителството прие проект на Национална програма „Цифрова България 2025“, както и Пътната карта за нейното реализиране. Документът цели да стимулира цифровия растеж в периода до 2025 г., като подпомогне дигиталните процеси и услуги в страната и разгръщането на информационно общество и иновативна икономика. Особен приоритет се поставя върху сигурната киберекосистема в контекста на глобалните тенденции към засилване на хакерските атаки. Програмата „Цифрова България 2025“ е в контекста на новите европейски стратегии за постигане на интелигентен и устойчив цифров растеж, който следва да е ориентиран и към цялото общество.

➤ В своите резолюции относно Бялата книга на ЕС и икономическите предизвикателства пред бъдещето на ЕС ИСС препоръча задълбочаване на Съюза на капиталовите пазари (СКП) и завършване на Банковия съюз.

- През 2019 г. Съветът на ЕС прие заключения, в които се залагат цели за по-нататъшно задълбочаване на СКП. Те определят формата и обхвата на новата пътна карта за бъдещи действия за по-нататъшно интегриране на капиталовите пазари на държавите - членки на ЕС. Предвидени са 5 основни цели за задълбочаване на СКП, а именно:
 - по-добър достъп до финансиране за предприятията от ЕС и по-специално за МСП;
 - премахване на структурните и правните пречки пред увеличаването на трансграничните капиталови потоци;
 - осигуряване на стимули и премахване на пречките пред добре информирани вложители на дребно, за да инвестират;

- подпомагане на прехода към устойчиви икономики;
- възприемане на технологичния напредък и цифровизацията;
- повишаване на глобалната конкурентоспособност.

➤ В приетата резолюция относно „Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламенти (ЕС) № 59662014 и (ЕС) № 2017/1129 във връзка с насърчаването и използването на пазарите за растеж на МСП“ ИСС изрази принципната си подкрепа относно предложениния регламент. ИСС подчерта неговата обществена значимост, тъй като касае близо 99,8% от работещите компании в България, попадащи в сегмента на малките и средните предприятия. Също така ИСС фокусира общественото внимание върху проблемите и развитието на българския капиталов пазар, който като източник на финансиране все още не е достатъчно популярен и разпознаваем в България.

- През 2019 г. Съветът прие Предложението за регламент, който съдържа изменения на регламентите относно пазарната злоупотреба и относно проспектите, с които задълженията, налагани на емитентите на пазарите за растеж на МСП, да станат по-пропорционални, като същевременно се запазят интегритетът на пазара и закрилата на инвеститорите. Така ще се помогне на МСП да получат достъп до нови източници на финансиране.
- ИСС отчита, че в някои от текстовете в приетия документ са въведени по-строги изисквания за МСП в сравнение с първоначалния вариант.
- Същевременно на БФБ е създадена възможността за пазари за растеж на МСП.

➤ В становището си относно “Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно общоевропейски продукт за лично пенсионно осигуряване (ОЕПЛПО) - COM/2017/ 343 final” ИСС изразява подкрепата си за въвеждането на паневропейски пенсионен продукт, с което се цели увеличаване на инвестициите в ЕС чрез насърчаване на гражданите да спестяват за лична

пенсия. ИСС препоръчва да се създадат данъчни стимули за потребителите на ОЕПЛПО, подобно на тези, ползващи дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (ДДПО). Същевременно ИСС призовава европейските и националните институции да намерят начин ДДПО да се включат в списъка с възможните дистрибутори на ОЕПЛПО.

- Приета бе Законодателна резолюция на Европейския парламент от 4 април 2019 г. във връзка с предложение за регламент относно ОЕПЛПО, с която се регламентира предлагането на ОЕПЛПО. За съжаление в окончателния вариант не е взето под внимание предложението на ИСС за включване на ДДПО в списъка с възможните дистрибутори на ОЕПЛПО.
- В допълнение бе приета Резолюция на Европейския парламент от 4 април 2019 г. относно данъчното третиране на пенсионни продукти, включително на паневропейски персонален пенсионен продукт (ПЕПП) (2018/2002(INI)). В документа ЕП отбелязва, че вътрешният пазар за персонални пенсионни продукти остава силно разпокъсан, по-специално по отношение на данъчните облекчения; данъчните стимули са от ключово значение за използването на ПЕПП; държавите членки имат изключителна компетентност в областта на прякото данъчно облагане; във вътрешния пазар всички доставчици и продукти трябва да бъдат третирани еднакво, независимо от националността или държавата на произход. В тази връзка ЕП призовава Съвета с оглед по-голямо използване на ПЕПП да изготви предложения относно стимули за осигурените с ПЕПП лица, като се разгледат няколко различни подхода. ЕП подчертава, че данъците са от компетентността на държавите членки и че следователно всяко решение за оказване на конкретно данъчно облекчение за ПЕПП зависи от всяка държава членка, но припомня, че държавите членки имат възможност да участват в засилено

сътрудничество по определени въпроси. Очаква се в средата на 2020 г. чрез делегиран акт да се решат тези въпроси.

➤ ИСС прие становище²³, с което отпрати препоръка към българското правителство за ускоряване на процеса на приемане на България в Евроразоната. Същевременно ИСС в свое становище препоръча България да предприеме необходимите действия за присъединяване към ОИСР.

- В този контекст ИСС отчита успешното изпълнение през 2019 г. на приетия План за действие, включващ мерки в отговор на намеренията на Република България за присъединяване към ERM II и към Банковия съюз до юли 2019 г. съгласно графика.
- Относно ангажимента за засилване на надзора върху небанковия финансов сектор (пенсионни фондове и застрахователни дружества) ИСС отбелязва, че Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване уведомява ЕК, че дава положителна оценка за изпълнението на ангажиментите на България по отношение на небанковия финансов сектор, макар да остават притеснения за степента на устойчивост на българския застрахователен сектор. Така европейският регулатор изразява своето положително становище, но препоръчва задачите пред КФН да бъдат включени в списъка с допълнителни ангажименти, които България ще поеме при влизането си в ERM II.
- ИСС отбелязва също, че подобряването на управлението на държавните предприятия чрез преразглеждане и привеждане в съответствие на българското законодателството с Насоките на ОИСР е част от ангажиментите, които България пое във връзка с намеренията на страната ни да се присъедини към ERM II и банковия съюз. В тази връзка, отчитайки напредъка относно

²³ Становище на ИСС за ускоряване процеса на приемане на България в ЕС.

изпълнението на предвидените мерки и изготвянето на законодателни текстове в съответствие с насоките на ОИСП през октомври 2019 г., Работната група по държавна собственост и приватизационни практики към Комитета за корпоративно управление на ОИСП одобри присъединяването на България към Насоките на ОИСП относно корпоративното управление на държавните предприятия.

проф. д-р Милко Дулевски
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ

1. **АИКБ** – Асоциация на индустриалния капитал в България
2. **АЗ** – Агенция по заетостта
3. **БНД** – Брутния национален доход
4. **БСК** – Българска стопанска камера
5. **БТПП** – Българска търговско-промишлена палата
6. **БФБ** – Българска фондова борса
7. **ВОМР** – Водено от общностите местно развитие
8. **ВУ** – Висше училище
9. **ДДПО** – Дружества за допълнително пенсионно осигуряване
10. **ЕВРОМЕД** – Евро-Средиземноморско сътрудничество
11. **ЕИСК** – Европейски икономически и социален комитет
12. **ЕОТ** – Европейски орган на труда
13. **ЕК** – Европейска комисия
14. **ЕНМ** – Единен надзорен механизъм
15. **ЕП** – Европейски парламент
16. **ЕС** – Европейски съюз
17. **ЕСФ** – Европейски социален фонд
18. **ЕССП** – Европейски стълб на социалните права
19. **ЕЦБ** – Европейска централна банка
20. **ЕФСИ** – Европейски фонд за стратегически инвестиции
21. **ЗНЗ** – Закон за насърчаване на заетостта
22. **ЗДБ** – Закон за държавния бюджет
23. **ЗПОО** – Закон за професионалното образование и обучение
24. **ИПС** – Икономически и паричен съюз
25. **ИСС** – Икономически и социален съвет
26. **КНСБ** – Конфедерация на независимите синдикати в България
27. **КСО** – Корпоративна социална отговорност
28. **КРИБ** – Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
29. **КТ** – Кодекс на труда
30. **КТ „Подкрепа“** – Конфедерация на труда „Подкрепа“
31. **КФН** – Комисия за финансов надзор
32. **МАИСССИ** – Международна асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции
33. **МИ** – Министерство на икономиката
34. **ММС** – Министерство на младежта и спорта
35. **МОН** – Министерство на образованието и науката
36. **МОТ** – Международна организация на труда
37. **МС** – Министерски съвет
38. **МСП** – Малки и средни предприятия
39. **МТСП** – Министерство на труда и социалната политика
40. **МФР** – Многогодишна финансова рамка
41. **НС** – Народно събрание
42. **НПДЗ** – Национален план за действие по заетостта
43. **НПО** – Неправителствени организации
44. **НПР** – Национална програма за реформи

45. **ОИСР** – Организация за икономическо сътрудничество и развитие
46. **ООН** – Организация на обединените нации
47. **ОП НОИР** - Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
48. **ОП РЧР** – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
49. **ОЕПЛПО** - Общоевропейски продукт за лично пенсионно осигуряване
50. **ПОО** – Професионално образование и обучение
51. **СИЗ** - Споразумение за интеграция в заетост
52. **УНСС** – Университет за национално и световно стопанство
53. **CESlink** – Онлайн сътрудничество на Икономическите и социални съвети в ЕС

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх.№	056-32-2
Дата	13, 02 2020

10¹⁵
10/02/20

Изх. № 024-РД-08/12.02.2020 г.

ДО
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА 44-ТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Уважаема г-жо Караянчева,

В изпълнение на чл. 23 от Закона за Икономически и социален съвет
вносям в Народно събрание Отчет за дейността на Икономическия и
социален съвет за 2019 година.

Приложение: Отчет за дейността на Икономически и социален
съвет за 2019 г.

С уважение,

проф. д-р Лалко Дулевски

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ

РАЗПОРЕЖДАНЕ

НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

N 050-01-31/13.02. 2020 г.

На основание чл. 8, ал. 1, т. 1 и чл. 90, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

РАЗПОРЕЖДАМ:

Разпределям Отчет за дейността на Икономическия и социален съвет за 2019 г., № 056-32-2, внесен от Икономическия и социален съвет на 13.02.2020 г., на следните постоянни комисии:

- Комисия по труда, социалната и демографската политика

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА